

VILLREINNEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETEN

11.10.11

RESTAURERING AV VILLREINTREKK – OG BEITE I RONDANE NORD

Høvringen – Peer Gynt – Spranget – Rondvassbu

Forord

Villreinnemnda har gjort vedtak i 2010 om å gjennomføre en faglig utredning av mulighetene for å restaurere villreintrekket og beitemulighetene i området Høvringen – Peer Gynt – Spranget – Rondvassbu. Nemnda vil først foreta en faglig utredning for deretter å bringe forslagene inn i diskusjon med ansvarlige andre aktører.

Nemnda har engasjert Fjelloppsynet i Sel til å forestå utredningen med faglig støtte av NINA ved Per Jordhøy. Sekretæren for nemnda koordinerer dette arbeidet.

Innledning

Generelt reinstrekk i sentrale deler av Rondane.

I den sørlige delen av Rondane Nord ser stoppforbudet på FV 27 til å få større og større virkning. Vinteren 2007 ble det registrert at rein krysset veien. I 2009/2010 registrerte vi for første gang at rein fra sør ikke bare krysset veien i stort antall, men også blandet seg med Vulufjellsrein. Kryssingene har altså foregått i fem vintre på rad så langt. En må anta at denne positive trenden vil fortsette og at trekket her etter hvert vil foregå hele året og ikke bare vinterstid.

I Rondane nord har vi en motsatt trend. Her har nord-sør trekket gjennom Sel stoppet helt opp. Den store turisttrafikken i området Høvringen – Per Gynt – Rondvassbu er mest sannsynlig hovedgrunnen til dette. Ferdsele er omfattende, og går både i og mye på tvers av reinens trekkområder. Dette overskrider det reinen kan tåle, og det kan virke som den skyr området. Dette har medført at vi har en egen delstamme som bruker området sør for Ula elv og nord for FV 27 hele året. Dette underbygges av det pågående GPS-prosjektet og registreringer av Fjelloppsynet over flere år. Fangstgropsystemene i det aktuelle området viser at fjellet på sørvestflanken av Rondanemassivet har vært et sentralt trekkområde over meget lang tid. Man ser derfor nødvendigheten av at det vurderes tiltak som kan føre til revitalisering av villreintrekket her.

Beite

Ser en på beitefordelingen i hele Rondane, er den mest ensidig i nordområdet, med en stor andel vinterbeite og svært begrensede sommerbeiter (tidligere kunne bestanden trekke vestover i Snøhetta til rike sommerbeiter). I midtre delen (sør for Ula elv) har en mer beitemix og i sør (sør for FV 27) store sommerbeiteressurser i store myrkomplekser. Det er usannsynlig

at reinen i RN vil kunne gjenoppta beitetrekket til sommerbeitene i Snøhetta, med den trafikkbarrieren og turismen vi har her i dag. Det er derfor viktig at korridorene mot midtre og sørlige deler av Rondane er mest mulig åpne med tanke på utveksling av fostringsflokker og bukkeflokker. Det vil bidra til at tilgangen reinen har på årstidsbeiter totalt sett styrkes i Rondane som villreinøkologisk enhet.

Reinen nord for Ula har lite tilgang til sommerbeiter og er avhengig av å kunne trekke sørover til områdene sør for Ula for å få tilgang til bedre og nok sommerbeite. Vi ser i dag forskjell i slaktevekter både hos bukk og simle, samt antall kalv pr. simle i områdene sør og nord for Ula elv. I tillegg til lavere slaktevekter og færre kalv pr. simle nord for Ula, varierer tilveksten i mye større grad enn i områdene sør for Ula. Dette er vist i flere studier bl.a.: P. Jordhøy., O. Strand, R. Andersen, J. Hageland i Villreinen 1995 og P. Jordhøy, O. Strand, T. Skogland, E. Gaare, F. Holmstrøm i NINA Fagrapport 22 fra 1996. Dette kan vanskelig forklares ut fra annet enn beiteforhold.

Problemstilling

Det kan se ut som om villreinstammen i Rondane Nord nå har delt seg i to delstammer, Nord (Dovre) og Sør (Vulufjell) for Stor-Ula. Dette har skjedd gradvis over tid, spesielt tydelig de siste 10 årene.

Det virker som det pr. dags dato så å si ikke lengre er utveksling mellom disse to delstammene/områdene.

Målsetting

En levedyktig villreinstamme er hovedformålet for Rondane nasjonalpark.

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark slik det står i vernebestemmelsene er å:

Ta vare på sentrale leveområder for villreinstammen i Rondane,-

Ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,

Ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,

Slik situasjonen er i dag for villreinen, er dette formålet ikke oppfylt. Rondane er ikke sammenhengende for villreinen og høyfjellsøkosystemet som skulle bevares er ikke i funksjon som forutsatt. Sentrale leveområder for villreinen er gått ut av bruk. Det betyr at det er en stor utfordring i å gjenopprette tilstanden som lå til grunn for vernet.

Prosjektet har som målsetning å komme med innspill på alternative tiltak som kan settes inn for å kunne få til et naturlig reinstrekk i Rondane Nord. At villreinen i Rondane har mulighet til trekk også gjennom områder med mye ferdsel er viktig for dens bruk av beiteområder gjennom året. Man innser at mye av beiteressursene i dette området ikke er tilgjengelige for rein. Målet er å skape en korridor slik at reinen kan trekke igjennom og nyttiggjøre seg beiteressursene som er tilgjengelige i mer rolige områder.

Bakgrunn

Villreinen i Rondane har vært underlagt langsiktig overvåking. Fra 1991 kom området med i DN sitt overvåkningsprogram: overvåking av hjorteviltbestander (Jaren 1991). Dette er en fortsettelse av tidligere tellerutiner gjennomført av bla NINA.

Trekket nord-sør over Ula.

1998 – 2001

Mest bukk i Vulufjell og sør for Ula i Sel. Vi hadde ca 30 – 50 simler og kalver, hoveddelen av bestanden var bukk. Vi hadde da ett betydelig trekk nord – sør, særlig i forbindelse med brunsten, og når bukkene trakk tilbake fra Dovre.

2002-2007

Trekket nord-sør ser ut til å bli mindre brukt år for år. Trekket i forbindelse med brunsten har opphørt da bukkeflokk som holder seg i Kuva - Langtjønn området deler av året står for parringen i nord. Utviklingen i Vulufjell har vært veldig positiv i perioden. 17.3. 2002 ble det registrert en fostringsflokk på 200 dyr. Hvor disse kom fra er uvisst. Denne fostringsflokk har siden brukt området sør for Ula store deler av året. Simlene kalver også her. Vi fikk da en normal kjønnsfordeling hos reinen, da vi ”mista” en del bukk samme år. Sannsynligvis ble disse bukkene igjen ved Kuva etter brunsten og har siden holdt seg der. I denne perioden har vi hatt mellom 230 og 410 vinterdyr. Dette har selvsagt innvirkning på ”brunsttrekket”. Tidligere var det tomt for rein i Vulufjell og den sørlige delen av Sel etter 10.9. Bukkene hadde da trekt til Dovre. Nå har vi rein hele året i dette området, og med normal sammensetning er det naturlig at bukken ikke trekker ut. Det som bekymrer er beitetrekket. I denne perioden kjenner vi kun til to tilfeller der større reinflokker har kommet fra Dovre og trekt ned til Vulufjell.

2003

Den 10/9 trakk en blandet flokk ca 300 dyr fra Sletthø til fremre Volutjønn før den gikk tilbake og ned i Musvoldalen. Denne flokken trakk sannsynligvis på østsiden over ved Musvorkampen og videre nordover.

2005

Den 22 og 23.8. 2 store fostringsflokker på ca 300 dyr forsøkte i 2 dager å krysse Ula sørover ved Spranget uten å lykkes. Det samme skjedde 7.9 da var det ca 600 dyr som sto på myrene nord for Spranget og ikke kom sørover. Det var stor turisttrafikk inn til Rondvassbu langs veien, og flokkene returnerte til Dovre.

2006

Passerte 120 dyr blandaflokk den 30.8 innafor bommen på Spranget og sørover.

I perioden 2003 – 2007 er det med disse 2 unntakene, kun registrert mindre flokker av rein som har trekt over veien inn til Rondvassbu.

2008

En flokk på 20 bukker krysset veien inn til Rondvassbu og dro nordover under reinsjakta.

2009

Ca. 80 dyr, hovedsakelig simler og kalver, kom nordfra og passerte innenfor Spranget og sørover ca 30.8. Flokken delte seg i to og oppholdt seg i området Illmannhø - Bløyvangen før de to flokkene trakk nordover igjen ca 5.9.

I 2010 er det ikke registrert at rein har trukket over veien inn til Rondvassbu.

I tillegg til Fjelloppsynets observasjoner understøttes denne trenden av de radiomerkede simlene i merkeprosjektet. Disse har ikke krysset veien inn til Rondvassbu i den tiden disse har vært fulgt (mars 2009 t.o.m. d.d.). Det er viktig å merke seg at dyr kan ha krysset selv om dette ikke er registrert, men samlet sett gjennom registreringsperioden kan man tydelig se den negative trenden i antall registrerte kryssninger.

Forslag til tiltak

For at man skal ha mulighet til å lykkes med målsettingen, må man sette inn tiltak i alle de 3 geografiske områdene nevnt under. Hvis man ikke aktivt gjør tiltak i alle sonene vil man i verste fall ikke få noen effekt av tiltakene i de andre sonene.

Ulike tiltak er vurdert. Tiltakene man er kommet fram til, samt inndelingen i de 3 geografiske områdene, er basert på kunnskap om tidligere trekk (figur 1), sammenholdt med plott fra radiomerkede simler (figur 2).

Funksjonen for villrein er framstilt på tre kart (figur 3 - 5):

- situasjonen før, med liten menneskelig påvirkning
- situasjonen nå
- situasjonen etter at tiltak er gjennomført

Tiltak Dovre grense – Peer Gynt.

1. Fjerne merking av sommerløypa opp til Steinbuhøe. Ansvarlig for merkingen: Høvringen aktivitetsselskap.

Denne løypa går over trekkveien på tvers. Samtidig som den legger opp til videre ferdsel innover selve Gråhø plataået.

2. Fjerne merking av sommerløypa Smukksjøseter – Peer Gynt gjennom Kjondalen. Ansvarlig for merkingen: Høvringen aktivitetsselskap.

Dette er sammen med Bråkdalen viktigste trekkvei for rein nord – sør fram til Peer – Gynt hytta, og var mye benyttet tidligere.

3. Stenge Garvaghua utenom perioden 19.8 – 1.10.- Eier av bua: Sel Fjellstyre.
I tråd med praksis for Fjellstyrets andre jaktbuer i området.

Andre tiltak som har vært vurdert:

Fjerne merking av sommerløypa Høvringen – Dørålseter. Ansvarlig for merkingen: DNT

Fjerne merking av sommerløypa over Sletthøa. Ansvarlig for merkingen: DNT

En omlegging av disse løypene vil være vanskelig mht. villreintrekk i området. Dette er eventuelt løyper som kan vurderes om andre tiltak i denne sonen ikke har ønsket effekt.

Tiltak Peer Gynt – Ula.

4. Fjerne merking av sommerløype over Randen (Peer Gynt-Rondvassbu), og i stedet la eksisterende løype gå til Spranget. Ansvarlig for merkingen: DNT

Det vanskeligste punktet for reinstrekket i dette området er Bråkdalsmunningen/Kjondalen. Her må reinen passere. Stien avskjærer trekkruta på tvers og på langs.

5. Ikke tillate utleie av restaurerte steinbuer ved Peer Gynt hytta utenom sesongen. Skaper ferdsel i deler av året som det ellers er lite ferdsel.

Stenge Ljosåbua utenom perioden 19.8 – 1.10. Eier av bua: Sel Fjellstyre
Sammen med omlegging av løypa, vil det redusere ferdselen i reinstrekket. Tiltaket er helt nødvendig for tiltakspunkt 4 over skal ha effekt.

Tiltak Spranget – Rondvassbu.

6. Flytte Rondvassbu fram til Tjønnbakken eller Mysusetter, fjerne veien og parkeringsplassen på Spranget. Ny ferdselsåre inn til Rondvatnet og Rondanemassivet blir liggende langsmed Ula. Ansvarlige: Flere aktører.

Vil flytte turisttrafikken lengre frem i fjellet, og dermed åpne for at rein kan benytte de indre områdene ved trekk nord-sør. At ferdselen legges ned til Ula vil føre til mindre eksponering av de som ferdes på denne strekningen.

Alternativt:

7. Flytte parkeringsplassen til Mysusetter som alternativ til pkt.6.

8. Stenge selvbetjeningshytta de periodene Rondvassbu ikke er åpen. Legge begrensninger på åpningstider på Rondvassbu. F.eks ha 1.7 som åpningsdag. Eier av bua: DNT

Pålegge stenging av selvbetjeningsbua ved Bjørnhollia i de periodene Bjørnhollia ikke er åpen. Eier av bua: DNT

Pålegge stenging av selvbetjeningshytta Eldåbu i samme periode som selvbetjeningshytta på Rondvassbu og Bjørnhollia. Eier av bua: DNT.

Pålegge stenging av selvbetjeningshytta i Dørålen samme periode som selvbetjeningshytta på Rondvassbu og Bjørnhollia. Eier av bua: DNT.

Disse tiltakene vil minske ferdselen i kjerneområdet for villrein i perioder med ellers lite trafikk. Vi vil dermed oppnå mer ro i områder av viktig betydning for villreintrekket.

Tiltak Formokampen – Karihaugen – Anaripiggen

Formokampen og skogområdene vest for denne fungerer som vårbeiteområde, og er i kortvarig bruk av villrein ellers i året.

I dette området er det i dag et stisystem. Det pågår et prosjekt i regi av «Villreinen som verdiskaper» for å forbedre stier, informasjon og aktiviteter. Prosjektet involverer flere offentlige og private aktører.

I tillegg til nevnte forslag til tiltak bør forvaltningen vise stor forsiktighet med tanke på tillatelser til organisert ferdsel i dette området. Samt at forvaltningen sammen med DNT og andre ser på eksisterende varding av merka stier for om mulig å gjøre dette på en mer skånsom måte i forhold til villreinen, men som samtidig ikke går utover sikkerheten til de som benytter seg av stinettet. Eks. på dette er lavere varder, ikke for tett plassert, ikke plassert på høydedrag osv. Varding på Spranget, langsmed veien Tjønnbakken – Rondvassbu, samt varding på topper i nærheten av Rondvassbu tillates ikke. Telling på og rundt Spranget tillates ikke. Her må dette området avgrenses, og forbudet må kunne håndheves.

Tiltak i dette området skal erstatte endringer av stier lengre inne inne villreinområdet som foreslått over. Dette er i tråd med strategien og forslag i regional plan for Rondane og Sølnekletten og i vedtatt forvaltningsplan for Rondane nasjonalpark.

Oppsummering

Som vi er kjent med bl.a. fra vinterstengingen av FV. 27 over Ringebufjellet, vil man ikke kunne forvente effekter av tiltak for villrein på kort sikt.

Derfor er det viktig å gjennomføre flere tiltak, og i alle soner slik at sannsynligheten for å oppnå en ønsket effekt øker.